

## AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3408/2020. (XI. 13.) AB VÉGZÉSE

### alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 176. § (1) bekezdés *j*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

### I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdésére alapítva terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [2] A panasz alapjául szolgáló peres eljárásban megállapított tényállás szerint a jogi képviselővel eljáró indítványozó és pertársa fogyasztói kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása iránt terjesztettek elő egymással látszólagos tárgyi keresethalmazatban álló kereseteket. Elsődlegesen annak megállapítását kérték a bíróságtól, hogy a felek között létrejött fogyasztói kölcsönszerződés a megkötésekor hatályban lévő, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés *a*), *b*) és *e*) pontjai alapján érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződésnek a határozathozatalig tartó hatályossá nyilvánítását kérték megállapítani a keresetlevél 5. számú melléklete alapján. A felperesek elsődleges keresetük elutasítása esetére másodlagosan a fogyasztói kölcsönszerződés részleges érvénytelenségének megállapítását kérték arra hivatkozással, hogy a szerződés II.2. pontjában felszámított „kezelési költség” a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 209. § (1) és (3) bekezdései alapján tisztességtelen, ezért érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a tisztességtelen kikötés szerződésből való kihagyását jelölték meg.
- [3] Az elsőfokú bíróság végzésével a felperesek keresetlevelét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 176. § (1) bekezdés *j*) pontja alapján visszautasította. A bíróság megállapította, hogy a felek szerződése a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben (a továbbiakban: DH1 törvény) rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) hatálya alá tartozik, erre tekintettel a DH2 törvény 37. § (1) bekezdése alapján a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt kereset önállóan nem terjeszthető elő, a fél köteles a szerződés érvénytelenségének az általa kért jogkövetkezmény alkalmazása szerinti összegszerűen megjelölt határozott kérelmet is előterjeszteni. A bíróság megítélése szerint a jogi képviselővel eljáró felperesek sem elsődleges, sem másodlagos keresetük vonatkozásában az érvénytelenség jogkövetkezménye vonatkozásában határozott kereseti kérelmet nem terjesztettek elő, ezért a keresetlevél ezen kötelező tartalmi elemének hiánya miatt a Pp. 176. § (1) bekezdés *j*) pontja alapján a keresetlevél visszautasításának volt helye.
- [4] A felperes fellebbezése folytán eljáró Kecskeméti Törvényszék végzésével helybenhagyta az elsőfokú bíróság végzését. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen vont le következtetést arra vonatkozóan, hogy a keresetlevél érdemi része a Pp. 170. § (2) bekezdése által elvárt módon nem tartalmazza az első-, és másodlagos határozott kereseti kérelmet. Megállapította ugyanakkor, hogy az elsődleges kereseti kérelmet a keresetlevélhez csatolt 5. számú melléklet a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése szerinti módon tartalmazza, erre a mellékletre pedig a keresetlevél érdemi részében a felperesek hivatkoztak. A másodfokú bíróság álláspontja szerint viszont a másodlagos kereseti kérelem a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése szerint elvárt, elszámolásra kiterjedő jogkövetkezményt nem fogalmazott meg, a keresetlevél érdemi része – az elsődleges kereseti kérelemhez hasonlóan – utalást sem tartalmazott a keresetlevél valamely mellékletére. A másodfokú bíróság indokolása szerint azzal, hogy a felperesek a Pp. 170. § (2) bekezdés *c*) pontjára hivatkozással a bizonyítékok körében jelölték meg a tisztességtelenül felszámolt költségekről készített, és a keresetlevélhez 10. sorszám alatt

mellékelt kimutatásukat, nem a keresetlevél érdemi részében tüntették fel másodlagos kereseti kérelmüket, így az határozottnak nem tekinthető.

- [5] 2. A peres eljárásban I. rendű felperesként eljáró indítványozó ezt követően nyújtotta be, majd az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására egészítette ki alkotmányjogi panaszát, amelyben a keresetlevele visszautasításának alapjául hivatkozott Pp. 176. § (1) bekezdés *j*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint a támadott jogszabályi rendelkezés sérti az állampolgároknak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljárásból való jogát azáltal, hogy a bírósághoz fordulás jogának korlátozását teljes egészében a jogalkalmazó mérlegelési jogkörébe utalja. Megítélése szerint azzal, hogy a bíróság megítélésétől függ annak megállapítása, hogy a keresetlevél tartalmazza-e a Pp. 170. §-ban, vagy törvényben előírt egyéb kötelező tartalmi elemeket, alaki kellékeket, illetve a felperes teljeskörűen csatolta-e a Pp. 171. §-ban, illetve törvényben előírt egyéb kötelező kellékeket, a sérelmezett rendelkezés a bírói önkényhez biztosít teret, és az indítványozó tapasztalata szerint születnek is önkényes döntések. Állította, hogy a keresetlevél kötelező tartalmi követelményeinek való megfelelés [Pp. 170. § (2) bekezdés, és keresethalmazat esetén a (4) bekezdés] tekintetében eltérő jogi álláspontok, értelmezések lehetségesek, ezek közül azonban a támadott rendelkezés a bíróság jogértelmezését tekinti irányadónak, ahhoz kapcsol jogkövetkezmenyt, így végül a bíróság dönt arról, hogy jogvédelmi igényével bírósághoz fordulhat-e a felperes, gyakorolhatja-e ezen alapjogát. Álláspontja szerint a Pp. támadott rendelkezése alaptörvény-ellenesen hatalmazza fel a bíróságokat arra, hogy egyedi jogalkalmazói döntéssel korlátozzák a bírósághoz fordulás jogát. Hangsúlyozta, hogy pusztán azért, mert a keresetlevelet „akár első, akár többszöri olvasásra a bíróság nem tudja kellően értelmezni jogi szempontból, avagy a bíróság jogi álláspontja eltérő, továbbá bizonyos alaki és tartalmi elemek nem az általa »elvárt« helyeken szerepelnek” nem lehetne a keresetlevelet visszautasítani, ezáltal a bírósághoz fordulás jogát korlátozni. Az indítványozó megítélése szerint a bírósághoz fordulás jogából az Alkotmánybíróság általa hivatkozott határozatai alapján az következik, hogy a bíróságok a kereseti kérelem valamennyi elemének érdemi vizsgálatára (a kereseti kérelem kimerítésére) kötelesek, ha a „kereseti kérelem” a törvény által előírt valamennyi „kelléket” tartalmazza. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés azzal, hogy bírói döntéstől teszi függővé a perindítást, a szükségesnél nagyobb mértékben korlátozza az állampolgárok bírósághoz fordulásának jogát.
- [6] Az igazságügyi miniszter az Abtv. 57. § (1b) bekezdésére hivatkozással jogi véleményéről tájékoztatta az Alkotmánybíróságot.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak szerint mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva azt vizsgálta, hogy az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított indítvány megfelel-e a befogadhatóság törvényi feltételeinek.
- [8] Az Abtv. 29. § értelmében az Alkotmánybíróság az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [9] Az Alkotmánybíróság a vagylagos feltételek fennállásának vizsgálata előtt jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy az alkotmányjogi panasz az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogai sérelmének elhárítását célzó, és alapos panasz esetén azt eredményező jogorvoslat, amelynek előterjesztésére az Abtv. 26. § (1) bekezdése értelmében csak az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet jogosult. Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított, jogorvoslatnak minősülő alkotmányjogi panasz tehát feltételezi az orvoslást igénylő alkotmányos jogsérelmet, továbbá az ügyben való érintettséget. A rendelkezésre tekintettel az indítvány azon elemei, amelyek nem az indítványozó, hanem az állampolgárok jogainak a jövőben lehetséges sérelmére vonatkoznak, nem voltak figyelembe vehetők.
- [10] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerint a bírósági eljárásban alkalmazott, a bíróság döntése alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezés lehet alkotmányjogi panasz tárgya. Az indítványozó panasz alapjául szolgáló peres eljárásban az indítványozó keresetlevelét a támadott jogszabályi rendelkezés, azaz a Pp. 176. § (1) bekezdés *j*) pontja alapján utasította vissza a bíróság. Ez a rendelkezés a keresetlevél Pp. 170. §-ban, illetve törvényben előírt egyéb kötelező tartalmi elemei, alaki kellékei, továbbá a Pp. 171. §-ban, illetve törvényben előírt egyéb kötelező mellékletei hiányának esetére rendelkezik a visszautasításról mint jogkövetkezmenyről. A támadott rendelkezés utaló szabály, amely a keresetlevél többféle hiánya miatt is kötelezővé teszi a bíróság számára

a visszautasítást. Az első-, és másodfokú végzésekből megállapítható, hogy az indítványozói keresetlevél visszautasítására a keresetlevél egyik kötelező tartalmi elemének, a határozott kereseti kérelemnek [Pp. 170. § (2) bekezdés a) pont] a hiánya miatt került sor. Az indítványozó nem sérelmezte ezt a határozott kereseti kérelmet a keresetlevél kötelező tartalmi elemeként meghatározó rendelkezést, ugyanakkor a Pp. nem határozza meg a határozott kereseti kérelem fogalmát. A Pp. 170. § (2) bekezdés a) pontjának az adott ügyben történő alkalmazása tehát szükségessé, megkerülhetetlenné teszi, hogy az eljáró bíróság a felperes által bíróság elé vitt jogvita egyedi sajátosságaira tekintettel értelmezze a Pp. egyes szabályait és más törvények rendelkezéseit, és minderre figyelemmel foglaljon állást a törvényi feltételnek megfelelés kérdésében.

- [11] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jog értelmezése a bíróságok feladata (*iura novit curia*), „[a] »jogot« végülis a bíróságok saját értelmezésük szerint állapítják meg” [lsd. 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]]. Az indítványozó állítása szerint a bíróságok jogértelmezése a kereseti kérelem határozottságát illetően önkényes is lehet, de nem hivatkozott arra, hogy a támadott rendelkezésben hivatkozott, és az eljáró bíróságok által alkalmazott Pp. 270. § (2) bekezdés a) pontja értelmezése kényszerítően csak alaptörvény-ellenes lehet. Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó a panasz benyújtásának alapjául szolgáló peres eljárásban hozott jogerős bírói döntéssel, az annak alapjául szolgáló bírói jogértelmezéssel szemben alkotmányossági kifogást nem emelt, annak önkényességét nem állította, a támadott jogszabályi rendelkezésre alapított jogerős végzést az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panasszal nem támadta meg. Az indítványozó azon állítása, mely szerint keresetlevele tartalmazott határozott kereseti kérelmet, törvényességi és nem alkotmányossági kérdést vet fel, amelynek érdemi vizsgálatára és felülbírlatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az Abtv. 27. §-ára alapított panasz esetén „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” [3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]] A jogsértő, önkényes (*contra legem*) bírói jogértelmezésre, jogalkalmazásra alapított panasz tehát kivételesen, abban az esetben eredményezheti a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását, ha a sérelmezett bírói jogértelmezés, jogalkalmazás egyúttal alaptörvény-ellenes is [lásd pl. 3295/2019. (XI. 18.) AB végzés [35]–[40]]. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság arra következtetésre jutott, hogy az indítvány nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [12] Amennyiben az eljáró bíróság szerint a jogi képviselővel eljáró felperes keresetlevele egyáltalán nem tartalmaz határozott kereseti kérelmet, a bíróság azt – hiánypótlásra történő felhívást mellőzve – a Pp. panasszal támadott 176. § (1) bekezdés j) pontja alapján visszautasítja. A bíróság a keresetlevél kötelező tartalmi elemének teljes hiányára vonatkozó megállapítása esetén tehát nem rendelkezik mérlegelési jogkörrel a jogkövetkezmény alkalmazását illetően.
- [13] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állította a Pp. 176. § (1) bekezdés j) pontjával összefüggésben. Az Alaptörvény ezen rendelkezése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes bírósági eljárás-hoz való jog részjogosítványa a bírósághoz fordulás joga [pl. 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]] amely az államra azt a kötelezettséget telepíti, hogy biztosítsa a bírói út igénybevételének feltételeit, a jogi szabályozással szemben pedig azt az alkotmányos igényt támasztja, hogy a bírói út formális biztosítása helyett a hatékony bírói jogvédelem követelményét elégítse ki [pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]]. „A bírósághoz fordulás joga – figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Azonban – szintén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – a korlátozás nem érintheti az alapjog lényeges tartalmát, a korlátozásra egy másik alapvető jog vagy alkotmányos érték védelméhez feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet csak sor. [...] [E]zek a követelmények irányadók arra az esetekre is, amikor a jogalkotó az ún. perakadályokat szabályozza.” [36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66], [70], lsd. korábban 2218/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 580, 582; 930/B/1994. AB határozat, ABH 1996, 502, 505; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [71]; 3238/2015. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [27]–[28]] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint önmagában valamely perakadály léte nem sérti a bírósághoz forduláshoz való jogot, a tisztességes eljárás „sérleme akkor lenne megállapítható, ha az orvoslás lehetősége egyáltalán nem lenne adott” [935/B/1997. AB határozat, ABH 1998, 765, 772–773, lsd. még pl. 51/2009. (IV. 28.) AB határozat, 70/2006. (XII. 13.) AB határozat].

- [14] Az Alkotmánybíróság a támadott törvényi rendelkezéssel összefüggésben a következőkre mutat rá. A Pp. 176. § szerint a keresetlevél visszautasítására – akár a támadott rendelkezés, akár más visszautasítási ok alapján – akkor kerülhet sor, ha hiányoznak a per előfeltételei, vagy a pernek valamilyen akadálya van. A keresetlevél visszautasításával a bíróság a peres eljárást a keresetindítási szakaszban befejező határozatot hoz, amelynek jogkövetkezményeként az eljárás nem alakul perré, megszűnnek azok az eljárási keretek, amelyeken belül a felperes által a bíróság elé vitt jogvita érdemi és végleges elbírálást nyerhetne. A keresettel érvényesített jogvédelmi igény vonatkozásában a keresetlevél visszautasításával a bírói út igénybevételének lehetősége azonban nem szűnik meg véglegesen, a hatékony jogvédelem lehetőségétől az ilyen tárgyú bírói döntés nem fosztja meg végérvényesen a bírósághoz forduló felet, így az indítványozót sem. Mivel a keresetlevél visszautasítására a kereset perindításra alkalmatlan volta miatt kerül sor, a kereset tárgyában, a per érdemében nem hoz határozatot a bíróság, így anyagi jogerőhatás, az ítélt dolog hatálya (Pp. 360. §) nem fűződik a visszautasító végzéshez, a kereset tárgyában tehát újabb per indítható. A keresetlevél visszautasítása esetén a Pp. 178. § (1) bekezdés alapján arra is van lehetőség, hogy a keresetlevél előterjesztéséhez fűződő anyagi jogi és eljárásjogi joghatásokat a keresetlevél benyújtásának időpontjára vonatkozó hatállyal fenntartsa a felperes. A Pp. felhívott rendelkezései alapján is megállapítható tehát, hogy a keresetlevél visszautasítása esetén van lehetőség az anyagi jogi igény bírói úton történő érvényesítésére.
- [15] Az Alkotmánybíróságnak az indítvány alapján – a fenti összefüggésekre és a bírósághoz fordulás jogára, illetve a perakadályokra, perlőfeltételekre vonatkozó gyakorlatára is figyelemmel – nem támadt kétsége azzal kapcsolatban, hogy a Pp. 176. § (1) bekezdés *j*) pontja önmagában – bírói értelmezés nélkül – felvetne a bírósághoz fordulás jogával összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [16] 4. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz nem felelt meg az Abtv. 29. §-ban szabályozott feltételek egyikének sem, az Alkotmánybíróság azt – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2020. november 3.

*Dr. Szalay Péter s. k.,*  
tanácsvezető alkotmánybíró

*Dr. Szalay Péter s. k.,*  
tanácsvezető alkotmánybíró  
az aláírásban akadályozott  
*dr. Dienes-Oehm Egon*  
előadó alkotmánybíró helyett

*Dr. Szalay Péter s. k.,*  
tanácsvezető alkotmánybíró  
az aláírásban akadályozott  
*dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó*  
alkotmánybíró helyett

*Dr. Szalay Péter s. k.,*  
tanácsvezető alkotmánybíró  
az aláírásban akadályozott  
*dr. Salamon László*  
alkotmánybíró helyett

*Dr. Szalay Péter s. k.,*  
tanácsvezető alkotmánybíró  
az aláírásban akadályozott  
*dr. Szabó Marcel*  
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1256/2019.

